

Алтын Орда (1243– 1480 жж)

Алтын Орда. Хронологиясы 1243 – 1480ж аралығы. Гүлденген кезіндегі жер аумағы – шығыста **Ертіс** өзенінен, батыста **Еуропадағы Дунай** өзеніне дейін жеткен. Астаналары – **Сарай Бату** және **Сарай Берке** қалалары.

1227ж Шыңғысханның ұлы – **Жошы** қайтыс болғаннан кейін, оның жерін үлкен ұлы – **Батый** хан басқара бастайды. **Батый** – 1227-1255ж аралығында билік құрды. Бұл ханның тұсында, 1235ж бүкіл моңғолдық **құрылтайда**, батысқа жорық жасау туралы шешім қабылданды. Жорық 1236-1242ж аралығында өтті. Нәтижесінде – **Жошы ұлысының** жеріне кәзіргі **Ресей, Украина** және **Шығыс Еуропа** жерлері қосылады. Ал 1243ж бастап **Алтын Орданың** іргесі **Моңғол Империясынан** алшақтай бастайды.

Бұл мемлекеттің тұрғындары өз елін **Алтын Орда** деп ешқашан атамаған. Бұл атауды 17-18 ғасырларда ғана әдеби шығармаларда қолдана бастады. Ал ордалықтар өз елін – **Ұлық Ұлыс** деп атаған.

Батый хан жайлы көптеген деректер сақталған, ішіндегі ең ерекшесін парсы тарихшысы – **Жувейни** қалдырып кеткен, ол, **Батый** ханның әділдігін суреттеді.

Алтын Орданың келесі ұлы ханы, **Батыйдың** інісі – **Берке** хан болды. Ол елді 1257 – 1266ж аралығында басқарды. 1262ж **Берке**, алыстағы мықты ел – **Египеттің** сұлтаны, шығу тегі қыпшақ болып табылатын – **Бейбарыспен** достық қарым қатынас орнатады. Бұл достықтың нәтижесінде, саяси және әскери мықты болған **Алтын Орда**, Моңғол империясынан түпкілікті бөлініп, толық тәуелсіз елге айналды.

1312ж **Алтын Орданың** тағына – **Өзбек хан** отырады. Ол Алтын Орданың мемлекеттік діні ретінде – исламды қабылдайды. 1312-1342ж **Өзбек ханның** тұсында, кейін 1342-1357ж аралығында – **әз-Жәнібек** ханның тұстарында, Алтын Орданың әлдеқайда гүлденген кезі болды.

Әз-Жәнібек хан қайтыс болғаннан кейін, 1359-1379ж аралығында мемлекетте, **Шыңғысхан** ұрпақтары арасында билік үшін талас басталады. Бұл таластың нәтижесінде, 20 жылдың ішінде Алтын Орда тағында 25 хан ауысты. Бұл жылдар тарихта – **Ұлы алапат** заманы деген атаумен қалды.

Ұлы алапат нәтижесінде билікке Алтын Орда **беклербегі** – **Мамай** келеді. **Мамай** – Шыңғысхан ұрпағы болмағандықтан, хан тағына отыра алмады, алайда ол өзі қуыршақ хандарды тағайындап, солардың атынан мемлекетті басқарған.

1380ж **Мамай** **Алтын Ордаға** бағынбай кеткен **Орыс княздіктеріне** қарсы жорық жасайды. Осы жылы, **Орыс княздіктері** алғашқы рет бірігіп, князь – **Дмитрий Донскойды** өз қолбасшысы ретінде таниды. 1380жылдың күзінде **Куликово** даласында, **Мамай** мен **Дмитрийдің** арасында ірі шайқас өтті. Бұл шайқаста **Дмитрий Донской** жеңіске жетіп, **Алтын Орда** әскерін біршама әлсіретеді.

Мамай **Куликово** даласындағы шайқастан кейін, **Ақ Орда** билеушісі және **Алтын Орда** тағына үміткерлердің бірі – **Тоқтамыс** ханнан жеңіліп, мемлекеттің билігінен айырылады. Ал **Тоқтамыс** **Алтын Орда** тағына отырып, 1382ж орыс жеріне жойқын жорық жасап – **Мәскеу** қаласын өртеп жібереді.

Алтын Орда, 14 ғасырдың аяғында, билік үшін талас тартыстың және **Әмір Темірдің** жорықтары нәтижесінде әлсірей бастайды. Көп узамай мемлекет бірнеше үлкен дербес мемлекеттерге бөлініп кетеді. Олар: **Ақ Орда**, **Ногай Ордасы**, **Қазан**, **Астрахань** және **Қырым** хандықтары. **Қазақ хандығы** – Алтын Орданың бас мирасқорларының бірі.

Алтын Орда билігінде болған хандардың билік құрған жылдарына тоқтайық:

1227-1255ж – **Батый хан**
1257-1266ж – **Берке хан**
1266-1280ж – **Меңгу Темір хан**
1290-1312ж – **Тохты хан**
1312-1342ж – **Өзбек хан**
1342-1357ж – **әз Жәнібек хан**
1361-1380ж – **Мамай**
1380-1395ж – **Тоқтамыс хан**

Алтын Орда мемлекетінің қоғамдық құрылысын атап өтетін болсақ: мемлекет басшысы – хан. Ханнан кейін ең беделді адам, бүкіл әскердің қолбасшысы – беклербек болды. Салық жинаушыларын **даруға** және **басқақ** деп атаған. Мемлекеттің іс-қағаздарымен – **білікшілер** айналысты. Ал түрік тайпаларының басшылары – **мәліктер**.

Сұрақ – жауап

1. XIII ғ. ортасы-XV ғ. ортасыда өмір сүрген мемлекет: **Алтын Орда**
2. 1227 жылы Жошы өлген соң оның орнына отырған: **Батый**
3. Жошы ұрпақтары билеген хандықтарда астана рөлін атқарған қалалар: **Сарай-Бату, Сарай-Берке, Түркістан, Сығанақ, Сарайшық**
4. Жошы ұрпақтары билеген хандықтарда астана рөлін атқармаған қала: **Самарқанд**

5. 1227-1255 жылдары Алтын Орданы билеген: **Батый хан**
6. Алтын Орданың негізін қалаған хан: **Батый**
7. 1235 жылы бүкіл моңғолдық құрылтайда қабылданған шешім: **Батысқа жорық жасау**
8. Шығыс Еуропаға жорықты басқарған монғол ханы: **Батый**
9. Батыйдың Еуропаға жорығы болды: **1236-1242 жылдары**
10. 1236-1242 жылдар аралығындағы басқыншылық жорық: **Батыйдың Батысқа жорығы**
11. 1236-1242 жж. Батый жорығынан кейін, шығыста Ертістен, батыста Дунаға дейінгі аумаққа билік еткен әулет: **Жошы**
12. Батый ханның әділдігі туралы жазған Парсы тарихшысы: **Жувейни**
13. Парсы тарихшысы Жувейнидің жазуы бойынша Батый ханның қасиеті: **әділдігі**
14. Орыс жылынамаларында Алтын Орданың экономикалық қуатын арттырып, қалалық өмірдің жандануына ерекше көңіл бөлгені айтылады: **Батый ханның**
15. Батый хан Шайбани ханға қосшы етіп берген тайпалардың бірі: **бұйрұқ, найман, қарлұқ**
16. Алтын Орданың астаналары: **Сарай-Бату, Сарай-Берке**
17. Батый ханның астанасы болған қала: **Орда-Базар**
18. Берке хан Алтын Орданы билеген жылдар: **1257-1266 жылдары**
19. Алтын Орданы 1257-1266 жылдары басқарған билеуші: **Берке хан**
20. Ислам дінін алғаш қабылдаған Алтын Орда ханы: **Берке**
21. Берке хан Алтын Орданы одан әрі күшейту үшін қабылдады: **Ислам дінін**
22. Монғол империясына тәуелділігін мойындамаған Алтын Орда ханы: **Берке хан**
23. Алтын Орданың Берке ханның тұсындағы жағдайы: **Тәуелсіз мемлекетке айналды**
24. Алтын Орда өз алдына тәуелсіз, күшті мемлекет болды: **1259 жылы монғолдың ұлы ханы Мөңке қайтыс болғаннан кейін**
25. 1262 жылы Алтын Орда ханы Беркемен өзара достық қарым-қатынас орнату үшін өз елшісін жіберді: **Бейбарыс**
26. XIII ғасырдың 60-жылдарында Египетпен достық қарым-қатынас орнатқан Алтын Орда ханы: **Берке хан**
27. Алтын Орда саяси және экономикалық жағынан осы хандардың тұсында жақсы дамыды: **Берке мен Өзбек**
28. 1266 жылы Кавказ жеріне жорыққа шығып қаза тапқан Алтын Орда ханы: **Берке**
29. Алтын Ордада Меңгу-Темір билік құрған жылдар: **1266-1280 жж.**
30. Алтын Ордада ханы Меңгу-Темірдің Египетпен байланысына кедергі жасауға тырысқан мемлекет: **Византия**
31. 1271 жылы соғыстан бас тартып, Алтын Ордада ханы Меңгу-Темірмен бейбіт келісімге келді: **Византия**
32. Алтын Орданың Жерорта теңізі бойындағы қалалармен сауда қатынасын жақсартқан келісімі жасалды: **Византиямен**
33. Алтын Орданы Тохты хан басқарған жылдар: **1290-1312 жж.**
34. Алтын Орданың гүлденген кезі: **Өзбек пен Жәнібек хандардың тұсы**
35. Алтын Ордада Өзбек ханның билік құрған жылдары: **1312-1342 жж.**
36. Алтын Ордада 1312-1342 жылдары билік құрған хан: **Өзбек хан**
37. Алтын Ордада Ислам діні үстемдік алды: **Өзбек ханның тұсында**
38. Алтын Ордада исламды мемлекеттік дін - деп жариялаған хан: **Өзбек**
39. Алтын Ордада ислам мемлекеттік дін болып жарияланған жыл: **1312ж.**
40. Алтын Орда мұсылмандық мемлекетке айнала бастаған уақыт: **XIV ғ.**
41. Алтын Орда ханы Өзбектің есімімен байланысты емес іс-әрекет: **Алтын Орданың негізін қалады**
42. 1342-1357жж. Алтын Ордада билік құрды: **әз-Жәнібек хан**
43. Алтын Орда билеушісі Жәнібек ханның билік құрған жылдары: **1342-1357 жж.**
44. Алтын Ордада хандық билік үшін тартыс басталды: **1359-1379 жж**
45. 1359-1379 жылдардағы Алтын Орда тарихы орыс жылынамаларында аталды: **«Ұлы алапат»**
46. 1380 жылы Куликово даласындағы шайқас болды: **Мамай мен Д.Донской арасында**
47. 1380 жылы Мамай мен Д.Донской арасында шайқас болды: **Куликово даласында**
48. Әмір Темірдің көмегімен Алтын Орданың билігін өз қолына алған билеуші: **Тоқтамыс**
49. 1380 жылы Мамай Ордасын басып алған: **Тоқтамыс**
50. Тоқтамыс Мамай ордасын басып алған уақыты: **1380 ж.**
51. Мамайдан кейін Алтын Ордадағы билікті басып алып, 1382 жылы Москваға жорық жасаған Жошының ұрпағы: **Тоқтамыс**
52. Алтын Орда тағында билігін нығайту үшін Тоқтамыстың Мәскеуді өртеген жылы: **1382 ж.**
53. XIV ғасырдың 90 жылдары Алтын Орда жеріндегі тартыстар: **Темір мен Тоқтамыс арасында**
54. Алтын Орда, Ақ Орда, Моғолстан мемлекеттерін әлсіретті: **Әмір Темір шапқыншылығы**
55. Алтын Орданың бөліну кезеңі: **XV ғ. ортасы**
56. XVғ. ортасында Алтын Орданың орнына құрылған мемлекеттер: **Сібір, Астрахан, Қазан, Қырым, Ноғай Ордасы**
57. Төменде Алтын Орда хандары берілген. Осы хандарды басқарған уақытына қарай ретін анықтыңыз. 1.Өзбек хан. 2.Меңгу Темір хан. 3.Берке хан. 4.Жәнібек хан.: **3.2.1.4.**
58. Алтын Орданың билеушісі, барлық қарулы күштерінің бас қолбасшысы: **Хан**

59. Алтын Ордада әскери істерді басқарды: **беклербек**
60. Алтын Орда мемлекетінде беклербек басқарған сала: **Әскери іс**
61. Алтын Ордада салық жинауға жауап беретін адамдар: **Даруға, басқақтар**
62. Басқақтар – бұл: **монғол салық жинаушылары**
63. Алтын Ордада іс-қағаздарымен айналысқан: **білікшілер**
64. Алтын Орда хандары ислам дінін қабылдағаннан кейін іс жүргізу жұмыстарында қолданған түрік жазуы: **ұйғыр жазуы**
65. Алтын Ордада азаматтық басқару билігін жүргізген түрік әулетінен шыққан әкімдер: **мәлік**

Ақ Орда (XIV – XV ғғ)

Ақ Орда. Хронологиясы XIV – XV ғғ аралығы. Аумағы – **шығыс Дешті Қыпшақ** жері. Астанасы – **Сығанақ** қаласы болған. **Ақ Орда** дәстүр бойынша **Алтын Орданың** – **шығыс** бөлігі болды. **Алтын Орданың** батыс бөлігін – **Батый** хан мен оның ұрпақтары басқарса, шығыс бөлігін, яғни **Ақ Орданы** – **Батыйдың** інілері – **Орда-Ежен** мен **Шайбани** хандар, және олардың ұрпақтары биледі.

14ғ соңына қарай, **Жошы ханның** ұрпақтарының бірі **Ұрыс хан**, **Сығанақ** қаласында, **Алтын** және **Ақ Орданың** ханы ретінде тағайындалады. Бірақ ол уақытта **Алтын Орданы** басқарған **Мамай** болғандықтан, **Ұрыс** – Алтын Орда жеріне ірі жорық жасайды.

1374-1375ж аралығында **Ұрыс** Алтын Орда астанасы – **Сарайды**, ірі сауда орталығы – **Қажы-Тарханды** және **Кама бұлғарларын** бағындырып өз атынан **теңге** соқтыртады. Бірақ көп ұзамай **Мамайдан** жеңіліс тауып **Сығанақ** қаласына шегінуге мәжбүр болды. Кейін оған қарсы, **Әмір Темірдің** көмегімен – **Тоқтамыс** соғыс ашады.

Тоқтамыс – 1379ж **Сығанақ** түбінде – **Ұрыс** ханның ұлы – **Темір Мәлікті** жеңіп **Ақ Орда** тағын басып алады. Кейін көп ұзамай **Алтын Орданың** билігін өз қолына алды.

Қазақ хандарының бәрі тікелей **Ұрыс ханның** ұрпақтары. **Ақ Орданың** соңғы ханы – **Барақ**, Ұрыс ханның немересі, және қазақ ханы – **Жәнібектің** әкесі болып келеді. Оның негізгі мақсаты – **Сырдария** бойындағы қалаларды **Тимуридтерден** қайтару болды. 1428ж **Барақ** қайтыс болғаннан кейін, **Ақ Орда** тағын, **Шейбани** ханның ұрпағы – **Әбілқайыр** басып алып – «**көшпелі өзбек мемлекетін**» құрады. Ал 1465ж **Барақ** ханның баласы **Жәнібек** пен інісі **Керей** сұлтандар, **Әбілқайырдан** бөлініп қазақ хандығын құрды. **Ақ Орда** жеріндегі негізгі тайпалар: найман, арғын, қыпшақ, қоңырат, алшын, қаңлы, керей, үйсін және т.б.

Сұрақ – жауап

1. XIV- XV ғасырларда Шығыс Дешті Қыпшақ аумағында өмір сүрген мемлекеттер: **Ақ Орда, Әбілқайыр хандығы**
2. Жошы ұлысының әскери сол қанатында пайда болған мемлекет: **Ақ Орда**
3. Ақ Орда хандығының территориясы: **Шығыс Дешті Қыпшақ**
4. Орда Ежен билік құрған мемлекет: **Ақ Орда**
5. Жошының үлкен ұлы Орда Ежен басқарды: **мемлекеттің сол қанатын**
6. Ақ Орда мемлекетінің басында тұрған билеушілер осы ханның ұрпақтары: **Орда Ежен**
7. Ақ Орданың аумағы Жошының осы балаларының иелігін қамтыды: **Орда Ежен мен Шайбани ханның**
8. Ақ Орданың астанасы: **Сығанақ**
9. Ақ Орданың орталығы Сығанақ орналасқан жер: **Сырдың төменгі ағысы бойында**
10. Ерзен хан мешіт, медреселер салдырған қалалар: **Отырар, Сауран, Баршынкент**
11. Орта ғасырларда Отырар, Сауран, Жент, Баршынкент қалаларында мешіт, медресе салдырды: **Ерзен хан**
12. Қалалық мәдениетінің дамуын қолдаған Ақ Орда ханы: **Ерзен**
13. XIV ғасырдың 60-70 жылдары Ақ Орданы билеген хан: **Ұрыс**
14. Ақ Орданың күш-қуатын нығайтқан хан: **Ұрыс хан**
15. 1368-1369 жылдары Ұрыс хан өз атынан теңге соқтырған қала: **Сығанақ**
16. 1374-1375жылдары жорық жасап, Қажы-Тарханды, Кама бұлғарларын бағындырған Ақ Орда ханы: **Ұрыс**
17. Ұрыс хан Еділ бойына жорық жасап, Алтын Орданың астанасы Сарайды, Қажы-Тарханды, Кама бұлғарларын бағындырған мерзім: **1374-1375 жылдары**
18. 1374-1375 жылдары Ұрыс хан бағындырды: **Сарайды, Қажы-Тарханды, Кама бұлғарларын**
19. Ұрыс хан Еділ бойына қарай жорық жасады: **1374-1375 жылдары**
20. Әмір Темірдің көмегімен өзін Ақ Орда ханы деп жариялаған: **Тоқтамыс**
21. Ақ Орданың билеушісі болған Тоқтамыстың әкесі: **Түй –Қожа**
22. Тоқтамыстың Ақ Орданың ханы болуына көмектескен Орта Азия билеушісі: **Әмір Темір**
23. Тоқтамыс Темір-Мәлікті жеңіп, Сығанақты басып алды: **1379 ж.**
24. Тоқтамыстың Мамай ордасын басып алу уақыты: **1380 ж.**

25. Әмір Темір мен Тоқтамыс арасындағы бірінші шайқас болған жыл: **1391ж. Құндызша деген жерде**
26. Әмір Темір мен Тоқтамыс арасындағы шешуші шайқас болған жыл: **1395ж. Терек өзенінің бойында**
27. Ақ Орданы әлсіреткен жағдай: **Ақсақ Темір жорықтары.**
28. Әмір Темірге қарсы одақ құрған мемлекеттер: **Ақ Орда, Моғолстан**
29. Ақ Орда мен Моғолстан мемлекеттері аталған мемлекетке қарсы күш біріктірді: **Әмір Темір**
30. Ақ Орданың соңғы ханы: **Барақ**
31. Ақ Орда билеушісі болған Барақтың мақсаты: **Сырдария бойындағы қалаларды қайтару**
32. Сырдария бойындағы қалаларды қайтару үшін шайқас жүргізген Ақ Орда ханы: **Барақ**
33. Ақ Орда ханы Барақ Сырдария бойындағы қалаларды қайтару үшін күресті: **Ұлықбекпен**
34. Ақсақ Темірдің немересі Ұлықбекті жеңген Ақ Орда ханы: **Барақ**
35. Ақ Орда билеушісі Барақ ханның баласы: **Жәнібек**
36. Ақ Орда мемлекетінің өмір сүруін тоқтатты: **XV ғ. басы**
37. Ақ Орданың ыдыраған уақыты: **XV ғасырдың 20-жылдарында**
38. Ақ Орда ыдырап, орнына Әбілхайыр хандығы құрылды: **XV ғ. басы**
39. Ақ Орданың орнына келген мемлекет: **Әбілқайыр хандығы**
40. XV ғ. Шығыс Дешті Қыпшақта билікке келді: **Әбілқайыр**
41. Ақ Орданың орталығы Сығанақ қаласының маңында орналасқан кесене: **Көккесене**
42. Ақ Орда, Әбілқайыр хандығы, Моғолстанда түрік тайпаларының басшыларының атауы: **Әмір**
43. Ақ Орданың құрамына кірген тайпалар: **қыпшақ, қоңырат, аргын, алшын, қаңлы, керей, үйсін, найман т.б.**
44. Ақ Орданың этникалық негізін құраған тайпалар: **аргын, алшын**

Моғолстан (XIV ғ ортасы – XVI ғ басы)

Моғолстан. Хронологиясы XIV ғ ортасы – XVI ғ басы.

Бұл мемлекет **Шағатай** ұлысында құрылды. Негізгі аумағы – **Жетісу** және **Шығыс Түркістан**. Астанасы – **Алмалық** қаласы. Мемлекеттің негізін **Шағатай** ханның ұрпағы – **Тоғылық Темір**, дулат тайпасының әмірі – **Поладшының** көмегімен құрды.

Дулат тайпасы, Моғолстанда аса беделді болған. **Дулат** әмірлері ханмен бірге, мемлекетті басқарған. Олардың мұрагерлік жолмен берілетін лауазымы – **Ұлысбегі** деп аталды.

Моғолстанның сыртқы саясатындағы негізгі қарсыласы – **Әмір Темір** мемлекеті болды. 1365ж моғол ханы – **Ілияс Қожа Әмір Темірді** бірінші рет жеңеді. Бұл шайқас тарихта – **Батпақ** немесе **Ляйсаң** шайқасы деген атаумен қалды.

1428ж Моғолстан ханы **Уәйіс** қайтыс болғаннан кейін, **Жүніс** және **Есен Бұға** хандардың арасында билік үшін талас басталды. Нәтижесінде дулат әмірлерінің қолдауымен **Есен Бұға** – 1433ж таққа отырады. Дәл осы хан 15ғ ортасында «**көшпелі өзбек мемлекетінен**» бөлініп кеткен **қазақ** сұлтандары – **Керей** мен **Жәнібекке Шу** мен **Талас** арасындағы жерді береді. Бұл іс әрекеттің басты мақсаты, шекаралық аймақтарды күшейту және **Әбілқайыр, Ойраттар, Әмір Темір** ұрпақтарына қарсы одақтас табу.

Кейін 1462ж **Есен Бұға** хан қайтыс болғаннан кейін, **Моғол** – **Қазақ** қатынастары бұзыла бастайды. Нәтижесінде 16ғ басына қарай, мемлекеттің көп бөлігі **Қазақ хандығының** құрамына өтеді.

Сұрақ – жауап

1. XIV ғасырдың ортасы мен XVI ғасырдың басында өмір сүрген мемлекет: **Моғолстан**
2. Жошы ұрпақтары негізін қаламаған мемлекет: **Моғолстан**
3. Моғолстан мемлекеті құрылды: **Оңтүстік-шығыс Қазақстанда**
4. Моғолстан мемлекетінің құрылған жері: **Жетісу, Оңтүстік-шығыс Қазақстан**
5. Моғолстан мемлекетінің жер аумағы: **Шағатай ұлысының шығыс бөлігі**
6. XIV ғ. ортасында Шағатай ұлысының шығысында Оңтүстік Қазақстан мен Қырғызстан аумағында пайда болған мемлекет: **Моғолстан**
7. XIV ғ. ортасында Шағатай мемлекеті тарауы нәтижесінде құрылған мемлекет: **Моғолстан мемлекеті**
8. XIV ғ. ортасында Мауараннахрдың батысында пайда болған мемлекет: **Әмір Темір**
9. Моғолстан мемлекетінің құрылуына басты рөл атқарған әмір, дулат тайпасының ақсүйегі: **Поладшы**
10. Моғолстанды билеген әулет: **Шағатай**
11. Мауараннахрдағы Шағатай ұрпақтарының негізін қалпына келтіруге тырысқан Моғолстан ханы: **Тоғылық-Темір**
12. Моғолстан мемлекетінің негізін қалаған бірінші хан: **Тоғылық -Темір хан**
13. Моғолстан мемлекетінің билеушілері: **Тоғылық -Темір, Ілияс-Қожа, Уәйіс**
14. Моғолстан мемлекетінің орталығы: **Алмалық.**
15. Моғолстан мемлекетінде маңызды рөл атқарған тайпа: **Дулат**

16. Моғол хандығында этносаяси құрамында үйсіндердің орнына уақытша аталған тайпалар: **Дулаттар**
17. Моғолстан хандығының этносаяси құрамында болған тайпа: **Дулаттар**
18. Моғолстан мемлекетіндегі Дулат тайпасының мұралық лауазымы: **ұлысбегі**
19. Моғолстан мемлекетіндегі «ұлысбегі» атағы берілді: **дулат тайпасының басшыларына**
20. Моғолстанда түрік тайпаларының басшыларының атауы: **Әмір**
21. Моғол мемлекетінде Ислам дінін мемлекеттік дін ретінде қабылдаған хан: **Тоғылық Темір**
22. Әмір Темір мен Ілияс-қожа арасындағы «Батпақ шайқасы», «Лайсаң шайқасы» болған жыл: **1365 ж. жаз**
23. 1365 жылы «Батпақ шайқасы» («Лайсаң шайқасы») болды: **Әмір Темір мен Ілияс Қожа арасында**
24. Әмір Темірді жеңген Моғол ханы: **Ілияс Қожа**
25. Ойраттармен ұзақ уақыт күрес жүргізген Моғол ханы: **Ілияс Қожа**
26. XV ғ. I жартысында Моғолстанда хандық билік үшін таласқандар: **Жүніс пен Есен-бұға**
27. 1428 жылы қайтыс болған Моғолстан ханы: **Уәйіс**
28. Моғолстан мемлекетінің билеушісі: **Есен - бұға**
29. Моғолстанда дулат әмірлерінің қолдауымен Есен - бұғаның хан тағында отырған уақыты: **1433-1462 жж.**
30. Моғолстан ханы Есен-бұғаның Керей мен Жәнібек сұлтандарды қолдау себебі: **Әбілқайыр, Темір ұрпақтарына қарсы одақтас табу**
31. Моғолстан ханы Есен-бұға қайтыс болған жыл: **1462 ж.**
32. Моғолстан жайлы жазған М.Х.Дулатидің еңбегі: **«Тарихи Рашиди»**
33. Моғолстан мемлекеті өмір сүруін тоқтатты: **XVI ғасырдың басында**
34. XVI ғ. Абд ар-Рашид ханның кезінде ыдырай бастады: **Моғолстан**
35. Моғолстанның ыдырауына себеп болған: **хандық билік үшін талас**
36. Моғолстан мемлекеті құлағаннан кейін Қазақ хандығының құрамына енген өңір: **Жетісу**